

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم اداری و اقتصاد

گروه علوم سیاسی و روابط بین الملل

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته ی روابط بین الملل

نقش رقابت چین و آمریکا بر آینده توازن قوا در شرق آسیا: با تاکید بر بازیگری ژاپن

استاد راهنما:

دکتر سعید وثوقی

استاد مشاور:

دکتر نوذر شفیعی

پژوهشگر:

احمد صبوری نژاد

دی ماه ۱۳۹۰

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات
و نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه
متعلق به دانشگاه اصفهان است

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم اداری و اقتصاد

گروه علوم سیاسی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته ی روابط بین الملل آقای احمد

صبوری نژاد

تحت عنوان

نقش رقابت چین و آمریکا بر آینده توازن قوا در شرق آسیا: با تاکید بر بازیگری

ژاپن

در تاریخ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه به تصویب نهایی رسید.

۱- استاد/ استادان راهنمای پایان نامه دکتر با مرتبه ی علمی امضا

۲- استاد/ استادان مشاور پایان نامه دکتر با مرتبه ی علمی امضا

۳- استاد/ استادان داور داخل گروه دکتر با مرتبه ی علمی امضا

۴- استاد/ استادان داور خارج از گروه دکتر با مرتبه ی علمی امضا

امضای مدیر

گروه

سپاسگزاری

در اینجا بر خود لازم می دانم که از زحمات و راهنمایی های آقای دکتر سعید وثوقی به عنوان استاد راهنما و آقای دکتر نوذر شفیعی به عنوان استاد مشاور کمال تشکر را داشته باشم. و همچنین از دوستان و همکلاسی عزیز که در این مدت بنده را در نگارش این پایان نامه یاری رساندند سپاسگزاری می نمایم.

تقدیم بہ پدر و مادر فداکارم کہ چون شمع سوختند و بہ من عالمانہ اندیشیدن را آموختند۔

چکیده:

بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی نظم دو قطبی در جهان فرو ریخت. به دنبال فروپاشی نظام دو قطبی، قدرت های جدیدی در مناطق مختلف جهان سر بر آوردند که می توانستند در مناطق خود نفوذ تنها ابر قدرت موجود را به چالش بکشند، یکی از این قدرت ها چین بود. بعد از فروپاشی نظام دو قطبی، آمریکا برای ایجاد یک نظم تک قطبی آمریکا محور در جهان، خود را ناچار از این دید تا جلوی هر قدرت چالش بر انگیز را بگیرد و حضور خود را در مناطق کلیدی جهان از قبیل خاورمیانه و شرق آسیا که حال یکی از ارکان اصلی اقتصاد جهان است، حفظ و حتی پررنگتر کند. به دنبال این موضوع، آمریکا حضور خود را در منطقه شرق آسیا تقویت کرد و پیمان های امنیتی جدیدی را با کشورهای دوست در این منطقه از جهان به امضاء رساند. از طرف دیگر چین نیز در پی رشد اقتصادی اعجاب آور خود توانسته بود توجهات را به خود جلب کند و به عنوان رقیبی برای آمریکا خود را در آینده نامزد کند و به عنوان یکی از پایه های اصلی تاثیرگذار در منطقه خود را تحمیل کند به گونه ای که این منطقه را به دو قطب، آمریکا و چین تقسیم می کنند. امروزه پویایی اقتصادی از ویژگی های اصلی منطقه است اما این تنها یک بخش قضیه است زیرا کشورهای این منطقه به دلیل ترس از یکدیگر، رقابت بین یکدیگر و بحران های موجود همچون کره و تایوان در لبه پرتگاه قرار دارند و صلح و ثبات در این منطقه بسیار شکننده است. سوال اصلی این است که چه مکانیسمی می تواند از صلح و ثبات در این منطقه حفاظت کند؟ در جواب به این سوال، ابتدا اهداف هر یک از دو قطب مطرح در منطقه را بررسی کردیم. سپس این نکته را متذکر گردیدیم که به دلیل عدم امکان ایجاد یک اتحاد منطقه ای که همه کشورهای منطقه را با یک هویت مشترک دور هم جمع و بحران های موجود را حل و فصل کند، توازن قوا می تواند تا آینده قابل پیش بینی از افزایش تنش و جنگ در منطقه جلوگیری کند.

کلید واژه ها: توازن قوا، نئورئالیسم، هژمونی، شرق آسیا.

فهرست مطالب

فهرست	صفحه
فصل اول: کلیات پژوهش	
۱-۱-۱- مقدمه	۱
۲-۱- شرح و بیان مسئله	۲
۳-۱- کلید واژه ها:	۴
۱-۳-۱- توازن قوا (Balance of Power)	۴
۲-۳-۱- نئورئالیسم (Neo Realism)	۵
۳-۳-۱- هژمونی (Hegemony)	۵
۴-۳-۱- شرق آسیا (East Asia)	۵
۴-۱- پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق	۵
۵-۱- اهداف تحقیق:	۸
۶-۱- اهمیت و ارزش تحقیق:	۸
۷-۱- کاربرد نتایج تحقیق:	۹
۸-۱- فرضیه ها:	۹
۹-۱- روش تحقیق	۹
۱-۹-۱- نوع مطالعه و روش بررسی فرضیه ها و یا پاسخگوئی به سوالات	۹
۲-۹-۱- جامعه آماری	۱۰
۳-۹-۱- روش و طرح نمونه برداری	۱۰
۴-۹-۱- حجم نمونه و روش محاسبه	۱۰
۵-۹-۱- ابزار گردآوری داده ها	۱۰
۱۰-۱- ابزار تجزیه و تحلیل	۱۰
۱۱-۱- سازماندهی تحقیق	۱۱

فصل دوم: چارچوب تئوریک: توازن قوا

۱۲	۱-۲- مقدمه
۱۳	۲-۲- تاریخچه:
۱۴	۳-۲- رئالیست ها یا واقع گرایان کلاسیک
۱۸	۳-۳-۱- هانس جی مورگنتا
۲۲	۲-۴- انگاره های اصلی تئوری توازن قوا
۲۳	۲-۵- انواع توازن قوا:
۲۳	۲-۵-۱- توازن سخت
۲۳	۲-۵-۲- توازن نرم
۲۵	۲-۵-۳- توازن نامتوازن
۲۶	۲-۵-۴- توازن قوا در سطح بین الملل
۲۷	۲-۵-۵- توازن قوا در سطح منطقه ای
۲۹	۲-۶- انتقاد از این تئوری
	۲-۷- نوواقع گرایی

۳۰.....

۳۶.....۳-۷-نتیجه

فصل سوم: خواسته های چین در منطقه با توجه به بازیگری ژاپن

۳۷	۳-۱- مقدمه
۳۸	۳-۲- اهداف چین در منطقه:
۳۹	۳-۲-۱- امنیت
۴۰	۳-۲-۱-۱- صفات و ویژگی های امنیت

۲-۱-۲-۳- تهديدات امنيتی چين در منطقه ۴۴

صفحه

فهرست

۱-۲-۱-۲-۳- اعلام استقلال تايوان ۴۴

۲-۲-۱-۲-۳- تقويت حضور نظامی آمریکا در منطقه و استقرار سپر دفاع ضد موشک ميدان ۴۴

۳-۲-۱-۲-۳- تسليح مجدد ژاپن ۴۵

۴-۲-۱-۲-۳- حقوق بشر ۴۶

۳-۱-۲-۳- مهمترين عناصر تداوم امنيت ملی از منظر چيني ها ۴۹

۲-۲-۳- ثبات سياسی داخلی و منطقه ای و تاثير آن بر تداوم توسعه اقتصادی: ۵۰

۱-۲-۲-۳- عوامل بی ثبات کننده منطقه ۵۱

۱-۱-۲-۲-۳- ترس مشترک چين و ژاپن از يکديگر با توجه به اختلافات موجود ۵۱

۲-۱-۲-۲-۳- بحران هسته ای کره شمالی ۵۴

۳-۱-۲-۲-۳- تايوان ۵۷

۳-۲-۳- حفظ حاکميت ملی (تايوان) ۵۸

۳-۳- نتیجه: ۶۳

فصل چهارم: اهداف آمریکا در منطقه

۱-۴- مقدمه: ۶۴

۲-۴- حضور استراتژیک در منطقه ۶۵

۳-۴- مهار چين ۶۸

۴-۴- حفظ ثبات منطقه ای ۷۳

۱-۴-۴- سياست آمریکا در مورد عوامل بی ثبات کننده منطقه ۷۴

۱-۱-۴-۴- ترس مشترک چين و ژاپن از يکديگر ۷۵

۲-۱-۴-۴- تايوان ۷۶

۴-۱-۳- کره شمالی ۷۸

صفحه

فهرست

۴-۵- عدم اشاعه سلاح های هسته ای ۸۰

۴-۶- نتیجه ۸۴

فصل پنجم: شرق آسیا و نظام توازن قوای دو قطبی

۵-۱- مقدمه ۸۵

۵-۲- نگاهی به گذشته ۸۶

۵-۲-۱- تغییر در ساختار توازن قوای منطقه ای و محلی ۸۶

۵-۲-۲- تغییر مجدد توازن قوا ۸۹

۵-۳- واقعیت های امروز منطقه ۸۹

۵-۴- سیستم موشکی تی ام دی وان ام دی ۹۵

۵-۵- صلح و ثبات در نظام دو قطبی شرق آسیا ۹۸

۵-۵-۱- کنسرت قدرت ها ۹۹

۵-۵-۲- توازن قوا ۱۰۱

۵-۶- نتیجه ۱۰۶

نتیجه نهایی ۱۰۷

منابع ۱۱۰

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

قرن ۲۱ آسیایی است. این ادعای ما در این پژوهش نیست بلکه نظر کارشناسی بیشتر نظریه پردازان و اندیشمندان علم سیاست است. در حال حاضر کشورهای دنیا منطقه شرق آسیا را با پویایی اقتصادی می شناسند. آمارها حاکی از آن است که این منطقه پویاترین اقتصاد دنیا را داراست و به عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد دنیا مطرح است. از قدرت های موجود در منطقه علاوه بر قدرت های سنتی، چین و ژاپن، آمریکا نیز بعد از جنگ دوم جهانی در این منطقه حضور فعالی دارد که این حضور بعد از جنگ سرد به خاطر اهداف جهانی آمریکا پررنگتر نیز شده است. همان طور که عنوان شد چین و ژاپن قدرت های سنتی منطقه هستند ولی بعد از جنگ دوم و شکست ژاپن در این جنگ جایگاه ژاپن در منطقه مخدوش شد. یکی دیگر از عوامل کم رنگ شدن جایگاه ژاپن در منطقه، توسعه روز افزون چین است. چینی ها در حل پیشی گرفتن از ژاپن حتی در اقتصاد هستند. ولی این به معنی نادیده انگاشتن نقش ژاپن در منطقه نیست به خصوص که متحد اصلی آمریکا در منطقه ژاپن است و ژاپن به لحاظ اقتصادی در جایگاه بی نظیری در جهان و منطقه قرار دارد. اما به گفته اکثر اندیشمندان نظام شرق آسیا در حال حاضر دو قطبی، با محوریت چین و آمریکا است که هر کدام بر منطقه تحت نفوذ خود، نفوذ موثری دارد. آمریکا بر دریا و چین بر خشکی در این منطقه نسبتاً مسلط هستند. از آنجایی که منطقه شرق آسیا، منطقه ای

بسیار مهم در جهان است و بی ثباتی در این ناحیه می تواند کل نظام بین الملل را تحت تاثیر قرار دهد، بنابراین حفظ ثبات در این منطقه نه تنها برای منطقه که از مسائل مهم جهانی نیز می باشد. آنچه که ما در این پژوهش به دنبال آنیم، این است که با چه مکانیسمی می توان به این مهم رسید؟

۱-۲- شرح و بیان مسئله

قدرت شرق در صحنه سیاست جهان در حال طلوع است و با تکیه به توان سیاسی، اقتصادی و نظامی خود رقیبی برای آمریکای شمالی و اروپا خواهد بود. برای سالها جهان تحت سیطره اروپا و آمریکا بوده است اما در آینده، جهان غرب ناچار است که نژاد شرقی را همپراز و همسنگ با خود بپذیرد.

قرن نوزدهم قرن سلطه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی انگلستان و اروپا بر جهان بود. قرن بیستم نیز قرن آمریکا بود (هالوران^۱، ۱۹۹۶: ۱۲) اما همان طور که قبلا نیز عنوان شد، بیشتر کارشناسان را نظر بر این است که قرن بیست و یکم، قرن آسیا به خصوص شرق آسیا است (یامازاکی^۲، ۱۳۸۴: ۶۷). برای بررسی مسئله توازن قوا در شرق آسیا ابتدا باید شرق آسیا را تعریف کنیم. جایی که امروزه به نام شرق آسیا شناخته شده، منطقه ای از آسیا است که بر پایه جغرافیا یا فرهنگ تعریف شده است. از نظر جغرافیایی منطقه ای است که سرزمین های وسیعی از شرق روسیه تا جنوب اقیانوس آرام را شامل می گردد و نزدیک به دو میلیارد نفر جمعیت را در خود جای داده است (امیدوارنیا، ۱۳۷۲: ۳ و ۲).

این منطقه از گذشته به خاطر وجود کشور پهناور چین و از آغاز قرن بیست، به خاطر صنعتی شدن ژاپن دارای اهمیت بوده است. ولی آنچه این منطقه را بیش از گذشته دارای اهمیت کرده، رشد سریع و اعجاب آور اقتصادی کشورهای این منطقه و ظهور چین در هیبت یک قدرت بزرگ جهانی است. آمارها حاکی از آن است که سهم آسیا در سرانه تولید جهانی در سال ۱۹۹۸، سی و دو درصد بوده که طبق برآورد به عمل آمده امید می رود به چهل و چهار درصد در سی سال آینده برسد که در این میان بیشترین سهم از آن چین، ژاپن و هند خواهد بود. اگر این جریان ادامه داشته باشد آسیا خواهد توانست ساختار اقتصاد بین الملل و قدرت های سیاسی جهان را تغییر

^۱. Halloran

^۲. Yamazaki

دهد. همان طور که هنری کسینجر^۳ چندین سال پیش اعلام کرد که "قدرت در حال انتقال از حوزه آتلانتیک به حوزه پاسفیک است" (بهستانی، ۱۳۸۸: ۱).

این شواهد حاکی از آن است که سهم شرق آسیا از این قدرت بسیار قابل توجه خواهد بود و از طرفی در حال حاضر نیز منطقه شرق آسیا یکی از ستونهای اصلی اقتصاد جهان است. پس بدیهی است که این منطقه در آینده اگر نگویم اصلی ترین ولی از مراکز مهم قدرت در جهان خواهد بود. عده ای از اندیشمندان سیاسی گفته اند که یکی از دلایل توسعه اقتصادی اعجاب آور شرق آسیا وجود ثبات در آن منطقه است. بعضی ها نیز معتقدند که به دلیل فقدان، دموکراسی، وابستگی متقابل اقتصادی و نهادهای چند ملیتی در شرق آسیا، تنش در حال افزایش است (راس، ۱۹۹۹: ۸۱).

از طرف دیگر وجود بحران هسته ای کره شمالی و ظهور قدرتمند چین این گمانه زنی ها را بیشتر کرده است، تا جایی که رئالیست ها استدلال می کنند که ظهور چین و نتایج انتقال قدرت باعث درگیری بر سر بازسازی نظم منطقه ای خواهد شد. از سوی دیگر نئورئالیست ها اشاره به ظهور چند قطبی و نتایج چالش برانگیز آن برای مدیریت صلح و توازن قوا می کنند (راس، ۱۹۹۹: ۸۱). آنچه در حال حاضر در منطقه در جریان است عبارتند از: اتحاد استراتژیک آمریکا - ژاپن تا آینده قابل پیش بینی و رشد گرایش ملی گرایانه در ژاپن که می تواند به سیاست گلیسم ختم شود (کاواشیما، ۱۳۸۷: ۲۵)، که حساسیت چین را بر انگیزه است، ظهور قدرتمند چین در ابعاد اقتصادی و نظامی، که کل منطقه را نگران کرده است، بحران کره شمالی، مسئله ی تایوان و بزرگترین رقابت اقتصادی در جهان، که هر کدام به تنهایی قادر است تمام منطقه را به آتش بکشد.

بازیگران اصلی در این حوزه، چین، آمریکا و ژاپن به عنوان قدرت درجه دوم نسبت به دو قدرت مذکور هستند، که هر یک از این کشورها با توجه به نقش روزافزون این منطقه در جهان به دنبال ایفای نقش محوری در منطقه هستند. البته به نظر بسیاری از کارشناسان، رقابت اصلی میان آمریکا و چین است، که این نشان از دو قطبی شدن شرق آسیا دارد. بسیاری دیگر نیز معتقدند با وجود اینکه ژاپن متحد استراتژیک آمریکا است اما سیاست های خاص خود را دنبال می کند و این اتحاد تا هنگامی پابرجا خواهند ماند که منافع ملی ژاپنی ها تامین شود. ژاپن بعد از جنگ دوم از دو نگرانی در مورد آسیب پذیری اقتصادش رنج می برد. یکی از این نگرانی ها، آسیب

³. Henry Kissinger

⁴. Robert S. Ross

پذیری نسبت به تامین منابع طبیعی و نگرانی دوم، دستیابی به بازار صادرات مخصوصا در صورت تشکیل بلوک های اقتصادی مستثنی از ژاپن است (کاواشیما، ۱۳۸۷: ۲۸).

با توجه به این نیازها، ژاپن سیاست های خاص خود را دنبال می کند که یکی از مهمترین آنها تشکیل اتحادیه شرق آسیا است که در صورت تشکیل آن ژاپن می تواند نیازهای خود را بر آورده کند و در مورد تامین انرژی وابستگی خود را به کمپانی های آمریکایی کم کند. که در صورت تشکیل آن، کشورهای جنوب شرق آسیا به عنوان تامین کننده منابع طبیعی و چین می توانند بازار مناسبی برای کالاها و تکنولوژی ژاپنی باشند. نکته مهم اینجاست که روابط بین این سه بازیگر اصلی، پایه و اساس صلح و ثبات در منطقه است که با این شرایط ممکن است تبدیل به منبع اصلی مناقشه استراتژیک در منطقه شود (شلونگ^۵، ۲۰۰۸: ۳۴).

بنابراین، این تحقیق بدنبال این موضوع است که چه مکانیزمی لازم است که چین، آمریکا و ژاپن، در چارچوب آن بتوانند با یکدیگر تعامل کرده و از صلح و ثبات در منطقه حفاظت کنند؟ به نظر ما بهترین مکانیزمی که در حال حاضر و آینده نزدیک این صلح و ثبات را حفظ میکند "توازن قوا" خواهد بود

۱-۳- کلید واژه ها

۱-۳-۱- توازن قوا (Balance of Power): در کل این مفهوم در دو سطح منطقه ای و بین المللی قابل طرح است، و از آنجایی که این پژوهش منطقه ای است، ما این مفهوم را در سطح منطقه ای بررسی میکنیم. این استراتژی زمانی مطرح می شود که یک قدرت نو ظهور چالش بر انگیز نسبت به سایر دولت های منطقه وجود داشته باشد، بازیگری که نفع خود را در افزایش توانایی های نظامی می بیند. که این ممکن است به رفتار تجاوزکارانه نسبت به همسایگانش منجر شود. در این شرایط سایر دولت های منطقه با یا بدون قدرت های خارجی اقدام به متعادل کردن قدرت چالش بر انگیز می کنند، که می توان آن را، ایجاد یک توزیع پایدار از قدرت با هدف کلی جلوگیری از جنگ دانست (تی. وی^۶، ویرتز^۷ و فورتمنت^۸، ۲۰۰۴: ۷).

⁵. Shulong

⁶. Paul T. V

⁷. James J Wirtz

⁸. Michel Fortmant

۱-۳-۲- نئورئالیسم (Neo Realism): کنث والتز را بنیان گذار نئورئالیسم می نامند. در نظریه والتز، ساختار نظام بین الملل، عامل بنیادی در شکل دهی به رفتار دولت ها شمرده می شود. از دید او سیاست بین الملل، تنها مجموع رویکردها و سیاست خارجی بازیگران در پهنه بین المللی نیست، بلکه در حقیقت ساختار سیستم بین الملل است که روابط اعضای آن را شکل می دهد (شهابی، ۱۳۸۶: ۴۹).

۱-۳-۳- هژمونی (Hegemony): از واژه یونانی (هژمونیا) به معنی رهبر گرفته شده است و در ساده ترین مفهوم خود، استیلا، برتری یک عضو سیستم بر سایر اعضا بدون استفاده از زور و اجبار است (هیوود^۹، ۱۳۸۷: ۲۷۰).

۱-۳-۴- شرق آسیا (East Asia): منطقه ای از آسیا است که بر پایه جغرافیا یا فرهنگ تعریف می شود. از نظر جغرافیایی منطقه ای است که سرزمین های وسیعی از شرق روسیه تا جنوب اقیانوس آرام را شامل می گردد که نزدیک به ۲ میلیارد نفر جمعیت را در خود جای داده است (امیدوارنیا، ۱۳۷۲: ۳۱ و ۲).

۱-۴- پیشینه و تاریخچه موضوع تحقیق

منابع محدودی به فارسی در این باره در وجود دارد اما در انگلیسی منابع متعددی موجود می باشد که سعی شده از مرتبط ترین آنها استفاده شود.

بوزان^{۱۰} (۲۰۰۹) در مقاله: "چین در جامعه بین المللی: آیا ظهور صلح آمیز ممکن است؟"، به اصلاحات داخلی چین و تأثیر آن بر روابطش با جامعه بین المللی پرداخته است. وی در این مقاله در چارچوب مکتب انگلیسی اصلاحات داخلی چین را ناشی از تغییر نگرش در میان رهبران چین به خصوص دنگ بعد از مرگ مائو می داند. از نظر وی این تغییرات در بهبود روابط با جامعه بین المللی به خصوص با ژاپن که کمک بسیار زیادی برای توسعه اقتصادی چین بود، به عمل آورد. وی در آخر مدعی می شود که ظهور صلح آمیز امکان پذیر است، ولی ادامه آن بسیار سخت است. وی تأکید می کند که بدست آوردن ظهور صلح آمیز در سه دهه آینده بسیار سخت

⁹. Heywood

¹⁰. Barry Buzan

است و ادامه آن برای چین بسته به نوع نگاه چین به صحنه بین‌المللی و رابطه آن با ژاپن و غرب است. با این وجود ایشان به این که این نوع نگاه دقیقاً باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد و اینکه رابطه اش با ژاپن و غرب چگونه باید باشد نمی‌پردازد گویی که همه چیز بسته به اصلاحات داخلی چین و نوع نگرش آنها است. با این وجود حتی اگر این ظهور صلح‌آمیز باشد نمی‌توان نگرانی‌های ژاپن و آمریکا از یک چین قدرتمند و چالش‌هایی که ایجاد خواهد کرد را نادیده گرفت. در پژوهش پیش‌رو سعی خواهد شد تا به این نگرانی‌ها و رفتارهایی که در اثر این نگرانی ایجاد می‌شود بپردازیم (بوزان، ۲۰۰۹).

امیلی گیوننه^{۱۱} (۲۰۰۶) در مقاله: "توافقنامه استراتژیک بین آمریکا و ژاپن برای مقابله با چین"، به توافقات ژاپن و آمریکا برای مقابله به قدرت نوظهور چین در منطقه می‌پردازد. این مقاله در حقیقت بیانگر نگرانی‌های ژاپن و آمریکا از قدرت نوظهور چین است که به برهم خوردن نظم منطقه ای منجر می‌شود. نگاه این مقاله جنگ سردی است و در آن تأکید بر تقابل بین قدرت‌ها است که قواعد بازی، مبتنی بر بازی‌های حاصل جمع صفر است ولی در تحقیق پیش‌رو بجای نگاه جنگ سردی، نگاه نئو رئالیستی خواهد بود که در آن وابستگی متقابل، همکاری به جای تقابل همزمان با رقابت استراتژیک مهم است (گی یوننه، ۲۰۰۶).

ماریا وبر^{۱۲} (۲۰۰۲) در مقاله: "توازن قوا در شرق آسیا بعد از ۱۱ سپتامبر"، به روابط بین چین و آمریکا بعد از حادثه ۱۱ سپتامبر می‌پردازد. وی به تنش در روابط بین چین و آمریکا بعد از روی کار آمدن بوش پسر در آمریکا می‌پردازد و ادامه می‌دهد که حادثه ۱۱ سپتامبر فرصتی برای چین فراهم می‌کند تا با همراهی با سیاست آمریکا در مبارزه با تروریسم بتواند رابطه خود را با آمریکا بهبود ببخشد. در این مقاله نیز همچون مقاله ژنگ نقش ژاپن را نادیده گرفته و صلح و ثبات در شرق آسیا را مبتنی بر توافقات بین چین و آمریکا می‌داند، در حالی که ژاپن به دلیل قدرت اقتصادی و تکنولوژی بسیار بالا از قدرت نرم بالایی برخوردار است و این عامل قدرت چانه زنی بالایی به سیاست خارجی ژاپن بخشیده است و این ژاپن را به یکی از مهمترین بازیگران منطقه تبدیل کرده است. ژاپن با این قدرت نرم توانایی تعقیب منافع ملی خود را دارد و درحقیقت بازی خاص خود را در منطقه دارد که در این پژوهش سعی خواهد شد تا این موضوع مورد بررسی قرار گیرد (وبر، ۲۰۰۲).

چو شلونگ (۲۰۰۲) در مقاله: "مکانیزمی برای ایجاد ثبات بین آمریکا، چین، ژاپن و روابط سه جانبه در آسیا"، به روابط سه قدرت مهم در شرق آسیا به عنوان پایه‌های اصلی صلح و ثبات تأکید شده است و آینده ثبات در آسیا

¹¹. Emilie Guyonnet

¹². Maria Weber

را نیز بسته به ثبات در شرق آسیا میدانند. در این مقاله با وارد کردن نقش استرالیا و هند پهنا وسیع تری را مورد مطالعه قرار می دهد که این امر باعث شده جزئیات مهمی در منطقه شرق آسیا نادیده گرفته شود همچون مسئله تایوان که این توان را دارد کل منطقه را به آتش بکشد که در این پژوهش مورد بررسی قرار خواهد گرفت (شولونگ، ۲۰۰۲).

وو دنګ ژنګ^{۱۳} (۲۰۰۰) در مقاله: "یک توازن قوای جدید در آسیا پاسفیک"، به روابط بین چین و آمریکا که به چهار دوره تقسیم کرده است میپردازد. دوره اول "مهاری" در دهه هشتاد، دوره دوم "تعامل" در زمان کلینتون^{۱۴}، دوره سوم "تنش" در اوایل زمامداری بوش^{۱۵} و دوره چهارم "حمایت از جنگ علیه تروریست" پس از یازدهم سپتامبر. نویسنده در این مقاله به اهمیت رابطه بین این دو کشور اشاره کرده و مدعی است با تمام فراز و فرود های به وجود آمده هر دو کشور به اهمیت بهبود روابط مخصوصاً برای حفظ ثبات در منطقه شرق آسیا واقف اند. در این مقاله گویی به عمد نقش ژاپن در منطقه شرق آسیا نادیده گرفته شده است، این در حالی است که بهبود روابط بین چین و آمریکا بدون بهبود روابط بین چین و ژاپن بسیار سخت به نظر می رسد. ژاپن یکی از مهمترین بازیگران منطقه است که نگرانی ها و منافع خاص خود را دارد و همچنین تا آینده قابل پیش بینی متحد استراتژیک آمریکا در منطقه خواهد ماند. ما در پژوهش پیش رو سعی خواهیم کرد که نقش ژاپن را به عنوان یک قدرت تأثیرگذار که در راستای منافعش حرکت می کند در نظر بگیریم (ژنګ، ۲۰۰۰).

کاواشیما^{۱۶} (۱۳۸۷)، در مقاله "تحولی مهم در سیاست خارجی ژاپن"، ابتدا تاریخچه ای مختصر از آغاز عصر جدید در ژاپن بیان می کند و در ادامه با طرح نیازهای جدید ژاپن بعد از انقلاب میجی به دلایل سیاست های نظامی گرایانه ژاپن می پردازد. وی با این مطلب ادامه می دهد که شکست در جنگ جهانی دوم باعث شد که مردم ژاپن نسبت به سیاست های نظامی گرایانه بسیار بدبین شوند. با ذکر این مطلب و شرایط حاکم با آن دوره (نظام دو قطبی) و شرایط حال حاضر در منطقه (ظهور چین و بحران هسته ای کره شمالی) پیوند امنیتی به وجود آمده بعد از جنگ دوم بین ژاپن و آمریکا را بهترین گزینه برای حفظ امنیت ژاپن و منافع ملی آن می داند. هر چند وی اشاره می کند که تنها دو سال بعد از اتمام جنگ دوم با وجود منع قانونی در جریان جنگ کره تجدید

¹³. Vu dang Dzung

¹⁴. Clinton

¹⁵. W. Bush

¹⁶. Kavashima

سلاح ژاپن عملاً آغاز شد و در حال حاضر جزء چند کشور اول جهان است که بیشترین بودجه نظامی را دارد (کاواشیما، ۱۳۸۷).

در عین حالی که پژوهش‌های نام برده هر کدام به تنهایی توانسته‌اند بخشی از موضوع را تبیین کنند اما نوع نگاه آنها به منطقه جنگ سردی است. این امر باعث شده است که نوع روابط مهمترین بازیگران منطقه تقابلی ارزیابی شود، به خصوص رابطه آمریکا و متحدانش از یک سو و چین از سوی دیگر در این قالب بررسی شده است. اما در این پژوهش علاوه بر اینکه سعی خواهد شد اکثر مسائل مهم در منطقه مورد بررسی قرار گیرد، از توازن قوا در چهارچوب نئورئالیسم استفاده خواهد شد که در آن به جای رابطه تقابلی، تعامل و همکاری همراه با رقابت استراتژیک مهم است.

۱-۵- اهداف تحقیق

تبیین نقش سیاسی-اقتصادی چین در منطقه شرق آسیا

تبیین نقش سیاسی-اقتصادی ایالات متحده در منطقه شرق آسیا

تبیین نقش سیاسی-اقتصادی ژاپن بر توازن قوای منطقه شرق آسیا

تبیین نقش توازن قوا بر تحولات آینده شرق آسیا

۱-۶- اهمیت و ارزش تحقیق

از دو دهه گذشته که این منطقه با توجه به پیشرفت‌های اعجاب آور خود به کانون توجه محققان و کارشناسان تبدیل شده است در این زمینه تحقیقات و پژوهش‌های زیادی صورت گرفته است و ما امیدواریم این پژوهش به غنای هر چه بیشتر تحقیقاتی که در این زمینه صورت گرفته کمک کند و بتواند هر چه بهتر به شناخت منطقه شرق آسیا و نقشی که در آینده جهان ایفا خواهد کرد کمک کند و قدمی به جلو باشد در کمک رسانی به پژوهشگرانی که در این زمینه در آینده کار خواهند کرد. چرا که همان طوری که گفته شد قرن بیست و یک را قرن آسیا - پاسیفیک می‌دانند و با توجه به رشد اقتصادی و مشارکت هر چه بیشتر این منطقه در تجارت و به تبع آن در سیاست بین الملل اهمیت شرق آسیا و معادلات استراتژیکی در آن در حال افزایش است

۱-۷- کاربرد نتایج تحقیق

شناخت منطقه شرق آسیا و دانستن اینکه این منطقه اصلی ترین پایه اقتصاد بین الملل خواهد بود و این منطقه و سه قدرت اصلی درگیر در آن (چین، ژاپن، آمریکا) موثر ترین منطقه و کشورها در تحولات آتی جهان خواهند بود، می تواند دید بهتری به سیاست مداران جمهوری اسلامی ایران برای برقرای ارتباطی بهتر با این منطقه و کشورهای مذکور و استفاده از پتانسیل های اقتصادی و وزن بالای سیاسی برای حل مشکلات کشور بدهد.

۱-۸- فرضیه ها

چین با توجه رشد فزاینده اقتصادی و سیاسی به یکی از قطب های اثر گذار منطقه شرق آسیا تبدیل شده است. ایالات متحده به دلیل حضور طولانی و توان سیاسی اقتصادی بالا تاثیر زیادی بر معادلات شرق آسیا دارد. ژاپن به لحاظ نزدیکی با آمریکا، مجاورت جغرافیایی با چین و توان اقتصادی بالا به عنوان کشوری اثر گذار در معادلات شرق آسیا مطرح است. تبدیل شرق آسیا به عنوان یک قطب سیاسی اقتصادی در معادلات استراتژیک، باعث می شود تا این منطقه در شکل گیری صلح و ثبات جهانی تاثیر گذار باشد.

۱-۹- روش تحقیق

۱-۹-۱- نوع مطالعه و روش بررسی فرضیه ها و یا پاسخگوئی به سوالات (توصیفی تجربی،

تحلیل محتوا، اسنادی، تاریخی و ...)

در این تحقیق روش بررسی توصیفی تاریخی و تحلیل محتوا خواهد بود.

۱-۹-۲- جامعه آماری (در صورت لزوم)

ندارد.

۱-۹-۳- روش و طرح نمونه برداری

ندارد.

۱-۹-۴- حجم نمونه و روش محاسبه